

GEOGRAFSKA ODKRITJA:

Kaj so Evropejci vedeli o svetu ???

- poti do Azije so ovirala nomadska ljudstva
- mislili: Zemlja "ravna plošča" + morja; na drugih celinah živijo spaki ("freaks")
- ne/poznani svet
  - o malo poznali Indijo & Kitajsko
  - o zelo malo poznali: Afriko
  - o druge celine neznane
  - o niso poznali celo S in V Evrope
- z daljšimi potovanji se začne miselnost spreminjati
- znani beneški popotnik: Marco Polo-potoval & opisal Kitajsko,tamkajšnjo \$\$\$
- zaradi Turkov so pribežali grški izobraženci (14. in 15.stol.), s sabo +antična dela(opisujejo raziskovanja drugih dežel) □ zanimanje za novi svet se poveča

Vzroki geografskih odkritij:

- VZROKI: želja po spoznavanju sveta & gospodarski vzroki(Turki zaprejo Balkan & Malo Azijo-~~pot do Indije:dišave,začimnbe~~ – nova pot po morju)
- vladarji podpirajo drage odprave; trgovci ponovno pot do Indijo aka.do zaslužka
- nova odkritja olajšajo potovanja: boljše ladje+jadra(karavele:čvrst trup, za v slabo vreme), kompas, sekant, astrolab, zemljevid(kertografa:Klavdij Ptolomej & Paol Toscanellij), strelno orožje("varnost"), navigacijska tehnika, dobro poznavanje tokov&vetrov(pasati)

Velika odkritja:

- **Henrik Pomorščak**:½ 15.st.,sin portugal.kralja,odkril Azore,Z Afriko:Beli&Zeleni rt
- z odkrivanjem Afrike se začne trgovina z črnimi sužnji-(prvi1441 na Portugal.)
- **Bartholomeo Diaz**: 1488, vihar ga odnese od J Afrike-Rt dobrega upanja-najde pot v Indijski ocean
- **Krištof Kolumb**: 1492 misleč da je odkril Indijo(4x) pride v Ameriko-"Indijanci", pristal je v Bahamskem otočju v Sr.Ameriki podpora španskega kralja&kraljice,
- Amerika: IME po Italijanu **Ameringu Verespuciju** (Ameriko prvi opiše)
- **Firenčan**: postavi trditev, da niso novoodkrite dežele del Azije
- **Vasco da Game**: Portugalec, 1498 obplul Afriko, mimo Rta dobrega upanja v Indijski ocean – DOSEGEL INDIJO (pristanišči Kalikut&Goa-središči za blado iz Ind□v EU)
- **Pedro Alvares Cabral**: 1500, pristal v Braziliji
- nova odkritja podpirajo različni evropski vladarji (Portugalci, Španci,...Ang, Fran.,Italy)
- **Ferdinand Magellan**:Portugalec,1519 obpluje svet:proti Z□J Amerika□Tihi ocean□Azija;na Filipinih ga umorijo domorodci□DOKAZ da je Zemlja OKROGLA

Konkvistadorji:

(1. ODKRITELJI)

2. OSVAJALCI / KONKVISTADORJI:

- začeli osvajati nova ozemlja & jih spreminjati v kolonije
- bili neusmiljeni & grobi do domorodcev
- niso razumeli kulture staroselcev (mnoga plemena so jih imela za bogove in se pri zavzemanju niso upirali)
- odkrili & ...uničili mogočne civilizacije:
  - o **Hernando Cortes**:AZTEKE-vladar Montezumo("je beli bog"),osvojil Mehiko
  - o **Francisco de Cordoba**: MAH
  - o **Francisco Pizarro**: INKI, poglavar Atahualpa, v zameno za svobodo ljudstva napolni

dvorano z zlatom – Pizarro ga vseeno ubije, premagajo inke, zaradi njihove notranje krize (Inki se umaknejo na Machu Pichu)

3. KOLONISTI:

- v novem svetu si prilčastijo ozemlja & gradijo "evropska" naselja
- leta 1494 si Španci & Portugalci razdelijo ozemlja: 46°37' znotraj pripada Portugalski, zunaj pa Španiji: SPORAZUM V TORDESILLASU
- papež jim to mejo odobri in jim naloži nalogo, da morajo širiti krščanstvo
- veliko domorodcev je umrlo zaradi prenapornega dela, bolezni, lakote

Posledice geografskih odkritij:

1. Iz Amerike □ v Evropo:

- puran, lama, činčila
- krompir, koruza, paprika, paradižnik, kumare, fižol, kakav, bombaž, tobak
- kanu, viseča mreža, barvila

2. V Ameriko □ iz Evrope:

- konj, osel, kokoš, prašič, miš, podgana
- sladkorni trs, kava, banane, čaj, riž, pšenica, solata
- železo, obdelovanje stekla, smodnik

Pomen geografskih odkritij:

- + geografska odkritja so spremenila odnos do sveta, spoznavanje drugih kultur
- + izmenjava različnih gospodarskih načinov & tehničnih pridobitev
- + nova organizacija trgovine – BORZA:trgovanje brez prisotnosti blaga(**Antwerp**)
- kruto ravnanje z staroselci
- zaslužnjevanje
- prenašanje bolezni (v Am: koze,nalezljive bolezni, v EU: sifilis)
- zaradi dotoka zlata & srebra: v EU pada vrednost denarja-rast cen-...gosp.kriza!
- ± središče trgovine se prestavi v Atlanti(+: Španija&Port. Glavni, pomem.!: Nizozemska&Ang.pristanišča) (-: Italijanska mesta zaostajajo)
- ± selitveni tokovi Evropejcev v nove dežele